

مدیر پایگاه میراث فرهنگی بیستون خواستار جابه جایی شهرک الزهرا در حریم کتیبه ۲۵۰۰ساله داریوش شد

## اعتبار استانی بیستون صفر تومان!

زهره توکلی خبرنگار

وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور در سفری که چندی پیش به استان کرمانشاه داشت، در بازدید از محوطه جهانی بیستون، این اثر جهانی را سندی هویتی نه تنها برای مردم کرمانشاه بلکه ایران و کل دنیا عنوان کرد که باید حفظ شود. «عزت‌الله ضرغامی» شرایط کنونی این اثر را در شأن آن ندانسته و وعده داده بود:«تلاش می کنیم از محل اعتبارات وزارتخانه تخصیص‌هایی را برای تقویت زیرساخت های آن داشته باشیم و سرمایه‌گذاری هایی در اینجا انجام گیرد.»
مدیر پایگاه میراث جهانی بیستون نیز در گفت و گو با «ایران» اعتبار استانی اختصاص یافته به این اثر جهانی طی چهار سال گذشته را صفر اعلام می کند.
همچنین «صامت اجرایی» خواستار جابه جایی شهرک الزهرا(۳) طبق مصوبه سال ۱۳۹۳ دولت از حریم اثر ثبت جهانی بیستون شد.

■ **روستائیان همجواریک کتیبه۲۵۰۰ساله**

عزت الله ضرغامی، با اشاره به همجواری شهرک حاشیه نشین الزهرا(س) با محوطه جهانی بیستون، گفته است:به دلیل وجود محوطه جهانی بیستون، ساختمان‌های اطراف آن نمی‌توانند ارتفاع بگیرند و این مساله مشکلاتی را برای این مردم ایجاد کرده و از طرفی قوانین میراث هم محفوظ است و باید رعایت شود، بنابراین پیگیری می‌کنیم که یک گروه کارشناسی از پژوهشگاه میراث فرهنگی به بیستون بیایند و این مشکل را به صورت کارشناسی بررسی کنند.اجرایی مدیر پایگاه جهانی بیستون نیز، گسترش بسیار بالای وسعت کارخانه قند در پنج دهه گذشته، ساخت و سازهای غیراصولی بر بالای کوه بیستون توسط این شرکت را از جمله تهدید پرونده جهانی بیستون می‌داند و می‌گوید:«در ضلع غربی بیستون نیز طی ۸سال جنگ تحمیلی، محوطه‌ای را برای میزبانی جنگ زده‌ها در نظر می‌گیرد که بر اساس آن، شهرک الزهرا(س) ساخته می‌شود. قرار بود پس از جنگ این شهرک جمع‌آوری شود اما این کار صورت نگرفت و ساکنانش در این منطقه ماندند.»

او بیستون را اثری محصور در میان محوطه‌های انسان‌ساخت می‌داند و می‌گوید:«بیستون از

حیات ۹۰درصد گونه‌های دریایی به طور مستقیم و غیرمستقیم به جمعیت مرجانی وابسته است

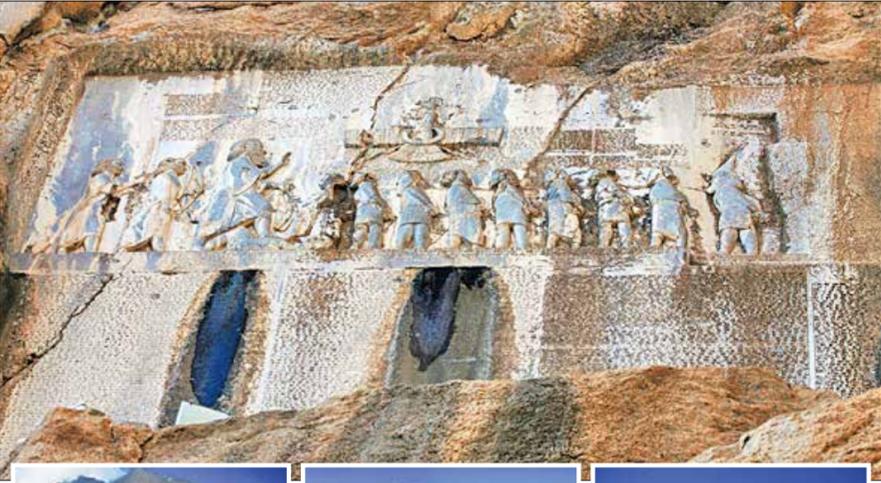
### تهدید مرجان‌های چابهار با اسکله‌های تجاری

بیاتینامرغظیمی خبرنگار

خلیج چابهار زیستگاه حدود ۲۰ گونه آبسنگ مرجانی است که می‌تواند نقش مهمی را در سلامت محیط زیست و جذب گردشگری در این اکوسیستم ایفا کند. کارشناس ساحلی-دریایی عمل کرده و درصد گونه‌های دریایی را به‌طور مستقیم و غیرمستقیم به جمعیت مرجانی خلیج فارس و دریای عمان وابسته می‌دانند، اما مدیرکل حفاظت محیط زیست سیستان و بلوچستان، وضعیت آبسنگ‌های مرجانی این منطقه را مطلوب ندانسته و به «ایران» می‌گوید، چنانچه ما اکوسیستم‌های بارور و مرجانی را به دلیل نقش مؤثر آنها در زادآوری بسیاری از گونه‌های دریایی حفظ کنیم، می‌توانیم قدمی مؤثر در ترمیم واحیای ذخایر آبزیان کشور برداریم.«داوود میرشکار»، مدیرکل حفاظت محیط زیست سیستان و بلوچستان، آبسنگ‌های مرجانی رایگی از مهم‌ترین زیستگاه‌های پرتولیدکره زمین دانسته و می‌گوید: بسیاری از تولیدات اکوسیستم‌های ساحلی-دریایی و اکوسیستم‌های زمین در زیستگاه آبسنگ‌های مرجانی اتفاق می‌افتند. گستره این زیستگاه نیز در دریای عمان و خلیج فارس می‌گردد. این گونه‌ها، عامل زیست آبزیان ریز و درشت اطراف جزایر شده و حیاتی نو در سواحل دریایی کشورمان ایجاد کرده است.

■ **مرگ مرجان‌هایاگرمایش زمین**

وی در خصوص تأثیر آبسنگ‌های مرجانی در اکوسیستم منطقه به «ایران» می‌گوید:پهنه‌های مرجانی زیستگاه‌هایی پراهمیت هستند که می‌توانند به محلی امن برای زادآوری هزاران



اجرایی می‌گوید: شهرداری و استانداری باید طبق آن مصوبه، شهرک الزهرا را جابه‌جا کنند اما هنوز اقدامی در این باره انجام نداده‌اند. مردم از هر وزیر یا نمایندگانی که از سوی مسئولان کشوری به این منطقه می‌آیند، حل مشکلات خود را به عنوان مطالبه از میراث‌فرهنگی استان مطرح می‌کنند در صورتی که این به میراث‌فرهنگی مربوط نمی‌شود و ۱۰سال قبل نیز این مشکلات در طرح‌ها لحاظ شد اما مسئولان مربوطه به آن عمل نکردند. صامت اجرایی به «ایران» می‌گوید: پایگاه میراث جهانی بیستون کرمانشاه، با داشتن ۲ ورودی، محوطه وسیعی با مرصه حدود ۳۵هکتار است. همجواری آن با زمین‌های کشاورزی گسترده، موجب شده که تردد زیادی داخل آن صورت گیرد. او می‌گوید: از سال ۱۳۸۰که بیستون به ثبت

■ **پنجشنبه ۲۰ مرداد ۱۴۰۱**

■ **سال بیست و هشتم**

■ **شماره ۷۹۷۶**

## ۱۷

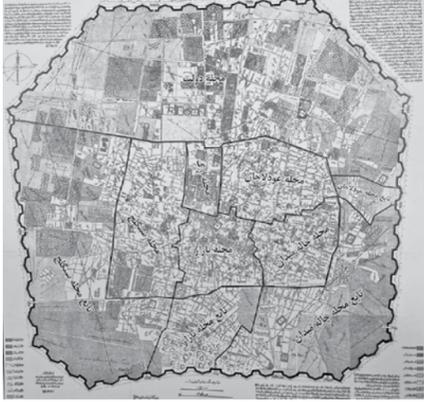
## زیست بوم

تهران در زمان ناصرالدین‌شاه با تخریب حصار تهماسبی توسعه یافت

### دارالخلافه ناصره

تهران پس از مرگ فتحعلی‌شاه، در دوره محمدشاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۶۴ق) نیز در حال توسعه و گسترش بود.
خاصه پس از دادن نوعی قباله مالکیت به زمین‌های خالصه نادری، با آوردن آب کرج به تهران به طول هفت فرسنگ و رساندن آن به بالای بیاغ نگارستان و دروازه

شمیران (محدوده خیابان پامنار امروزی) و سرچشمه، در دوره صدارت حاج میرزا آقاسی زمینه آبادانی بیشتر فراهم شد. در جنوب تهران نیز دروازه دیگری به نام دروازه محمدیه (محدوده میدان محمدیه امروز) ساخته شد و دروازه دیگری هم که افغان‌ها به نام دروازه ارگ یا دروازه دولت در مدخل خیابان با همایون پدید آورده بودند، مرمت شد.بر اساس نقشه(اکوست) کرشیش ۱۲۷۵ق، در اوایل سلطنت ناصرالدین شاه، تهران محصور در حصار تهماسبی به طول ۹کیلومتر، دیوارهای دفاعی، ۶دروازه، پنج محله مسکونی و بافتی سنتی بود. محله‌ها هم مانند گذشته شامل عدولاجان، چال میدان، بازار، سنگلج و ارگ بود. عدولاجان در مقایسه با قبل کوچک‌تر شده و به همین دلیل از سکونت اعیان در آن کاسته شده بود. در چال میدان دیگر رجال سرشناس زندگی نمی‌کردند و ساکنان آن سربازها، توپچی‌ها و غلام‌ها بودند؛ بازار توسعه پیدا کرده وبخش مسکونی آن متراکم شده بود؛ سنگلج که اعیان و رجال آن را بزرگ‌ترین و بهترین محله برای سکونت می‌دانستند و ارگ که همچنین مکان زندگی خاندان حکومتی و اشراف بود، بخشی از فضای شمال غربی شهر را همین مجموعه بناهای سلطنتی



و اداری ارگ در برگرفته بود که خود دارای حصارى جداگانه بود. در جنوب و تا حدی در شرق ارگ، مکان‌های خدماتی اصلی شهر بین بناهای مذهبی، بازارها و کارگاه‌ها قرار داشت و محله‌های مسکونی هم اغلب در شمال شرقی و شمال غربی واقع شده بود، اما بتدریج اعیان و اشراف باغ‌ها و عمارت‌های بسیاری در خارج از حصار شهر(خارج از دروازه شمیران و دروازه دولت) برای خود ساختند و به مرور زمان جمعیت افزایش یافت، در نتیجه ناصرالدین شاه تصمیم گرفت تهران را گسترش دهد و برای این کار، الگوهای غربی را مدنظر قرار داد. نقشه عبدالغفار نجم‌الملک (معلم نجوم مدرسه دارالفنون) بعدها در سال ۱۳۰۹ق روند این گسترش را به خوبی نشان می‌دهد.کار توسعه تهران در سال ۱۲۸۴ق با تخریب حصار شاه تهماسبی آغاز شد و شهر از چهار سو توسعه یافت. اعتمادالسلطنه در این باب می‌نویسد: «چون در حدود این سنوات از سال‌های سلطنت جاودانی علیحضرت صاحبقرانی خطه دارالخلافه از جهت کثرت اهالی و تراحم نفوس به حدی رسید که شهر عتیق طهران آن همه جمعیت را از روی حقیقت برنمی‌تافت و تنبش و سکونت آن بمقدار از خلائق را به هیچ‌گونه نمی‌گنجید، مشیت شاهانه بر آن تعلق گرفت که شهری به نام مبارک خویش در دور شهر طهران عتیق تخطیط فرماید. پس میرزا یوسف مستوفی الممالک (صدراعظم) و میرزاعیسی وزیر دارالخلافه را مأمور این کار بزرگ و اثر شگرف و مشاهده‌نیای زیرآب در این مهتدسان و معماران رانیز برای تعیین حدود و مقادیر و مساحات و اضافات و مواقع نقاط دروب و مدار خط خندق و ابعاد و اقطار و سایر جهات این کار برگماشتند… از این تاریخ شهر طهران به نام دارالخلافه ناصره موسوم گردید. دور این شهر جدید جاوید تقریباً سه فرسنگ و نیم است و بر دروازه اشد شمال دارد و مساحت مابین خط خندق این شهر جدید و شهر عتیق از رده دروازه شمیران ۱۸۰۰ ذرخ است و از سایر جهات یک هزار ذرخ تمام. به این ترتیب شهر که تا آن هنگام تقریباً به خیابان‌های امیرکبیر، ری، مولوی و وحدت اسلامی امروز محدود می‌شد، تا حد خیابان‌های انقلاب امروزی (در شمال)، ۱۷شهریور امروزی (در شرق)، شوش امروزی (در جنوب) و کارگر امروزی (غرب) گسترش یافت. تا پایان دوره قاجار، شهر تهران در محدوده حصار ناصری همچنان توسعه یافت اما ساخت تأسیسات شهری در آن به مانند دوره ناصری نبود. در دوره مظفری فقط چند مسجد و مدرسه جدید در شهر تهران ساخته شد. مسجد و مدرسه فیلسوف‌الدوله در کنار امامزاده سیداسماعیل و مسجد و مدرسه محمودیه در خیابان چراغ برق از جمله تأسیسات عمومی شهری در دوره مظفرالدین شاه بودند. بر اساس آمار اخضرعلی که در دوره مظفری تهیه شده است، تهران مانند دوره ناصری از پنج محله ارگ، بازار، سنگلج، چال میدان و عدولاجان تشکیل شده بود. در این دوره محله تازه تأسیس دولت بسیار توسعه یافت.در دوره مظفرالدین شاه و محمدعلی‌شاه با توجه به وقایع شورش‌طلبیت و امتداد صغیر و ماجرای آب تپ بستن مجلس، اقدامات خاص دیگری در زمینه آبادانی شهر تهران صورت نگرفت. حتی در درگیری‌های آن دوره، برخی از تأسیسات و بناهای شهری تهران آسیب جدی دیدند. در زمان احمد شاه هم اوضاع مملکت چنان آشفته بود که شاه جوان نتوانست اقدامی در تهران انجام دهد.

### ایستنا

«**مرتضی پورمیرزا**» مدیر عامل انجمن یوزپلنگ ایرانی، در پی تلف شدن توله یوز ماده در محور عباس‌آباد – میامی، ضمن اشاره به لزوم فنس‌کشی و نورپردازی جاده‌ها به صدور مجوز قلاذه‌های دریاب توسط سازمان حفاظت محیط زیست تأکید کرد.

«**هوشنگ جزی**» مدیرکل دفتر آبخیزداری و حفاظت خاک کشور با اشاره به اینکه هر سیل به‌طور میانگین ۴۵۰ میلیارد تومان خسارت به همراه دارد، گفت: فعالیت آبخیزداری و تغذیه آبخوان‌ها کمک می‌کند سیل و خسارات ناشی از آن ۷۰ درصد کاهش یابد.

«**علیرضا جیلان**» مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی چهارمحال و بختیاری گفت: جاری شدن سیلاب اخیر باعث وارد شدن ۵۴۷ میلیارد و ۲۰۰ میلیون ریال خسارت به بناهای تاریخی و تأسیسات گردشگری این استان شد.

«**امیرپویان رفیعی‌شاه**» رئیس هیأت مدیره انجمن صنفی دفاتر سفر هوایی، گردشگری و زیارتی استان تهران گفت:سفرگردشگران خارجی نسبت به سال گذشته روندی روبه‌ده دارد اما گرانی، اثرات تحریم، تبلیغات منفی، تفاوت نرخ ارز و ریال، دونرخی شدن خدمات و ملاحظات کرونا، سلیقه و فرهنگ سفر مردم را تغییر داده است؛ گردشگران خارجی با تورهای کوچک‌تر به ایران سفر می‌کنند و مردم ایران هم بیشتر جاده‌ای و با وسایل نقلیه شخصی به سفر می‌روند.

و همچنین اشکال مختلف آبسنگ‌های مرجانی به دلیل اینکه مأمنی امن برای سایر گونه‌های متفاوت از جمله نرم تنان، سخت پوستان و دوکفه ای‌ها و… به‌شمار می‌رود، همیشه مورد توجه گردشگران قرار داشته است. از سویی دیگر عملیات غواصی و مشاهده‌نیای زیرآب در این مناطق می‌تواند لذت‌گردشگری در مناطق دارای آبسنگ‌های مرجانی را دوچندان کرده‌وآورده‌های اقتصادی کلانی را برای منطقه در پی داشته باشد. وی اشاره‌ای نیز به ایجاد زیستگاه‌های مصنوعی برای آبسنگ‌های مرجانی کرده و می‌گوید: ما در عملیات پایش اخیر، تعداد زیادی از آبسنگ‌های مرجانی را با شیوه‌های مختلف در بسترهایی متشکل از بلوک‌های سیمانی و سازه‌های فلزی قرار داده و موفق شدیم تا بیش از هزار مورد را احیا کنیم.مدیرکل حفاظت محیط زیست سیستان و بلوچستان، همچنین پایش مستمر وضعیت سلامت مرجانی را یکی از راهکارهای حفاظتی این گونه‌ها دانسته و تصریح می‌کند: شناسایی و کاهش تهدیدها، نظارت بر فعالیت‌های انسانی مانند صید، صیادی و لایروبی اسکله‌ها و بنادر، توجه بر توسعه پایدار مناطق ساحلی، تکثیر واحیا توسعه زیستگاه‌های مرجانی از طریق قلمه زنی، مکان‌یابی جدید و انتقال کلونی به عمق بیشتر آب، بیشتر در مناطقی که متأثر از گرمایش زمین و افزایش دمای سطحی آب قرار دارند، پاکسازی اکوسیستم‌های مرجانی از ریزانه‌ها و رسوبات بستر و همچنین رصد و حفاظت از تنوع زیستی موجود در جوامع مرجانی می‌تواند حیات و بقای آبسنگ‌های مرجانی در سواحل جنوبی کشور را تضمین کند.



مشکل نمی‌شوند؛ تنها کدورت آب در این منطقه مزید بر علت شده است که به محض افزایش آن و کاهش نفوذ نور خورشید به درون آب، سلامت این اکوسیستم به خطر افتاده و پدیده سفیدشدگی مرجان‌ها رخ می‌دهد.

■ **مرجان‌ها:جاذبه‌ای برای گردشگری**

وی با اشاره بر نقش مؤثر صخره‌های مرجانی در تقویت و توسعه صنعت شیلات می‌گوید: چنانچه ما اکوسیستم‌های بارور و اکوسیستم‌های مرجانی را به دلیل نقش مؤثر آنها در زادآوری بسیاری از گونه‌های دریایی حفظ کنیم، می‌توانیم قدمی مؤثر در ترمیم و احیای ذخایر آبزیان کشور برداریم.به گفته این مقام مسئول، مناطق دارای آبسنگ‌های مرجانی در خلیج چابهار، همچنین فعالیت‌های صیادی نظیر لنگرانداختن و توراندازی در مناطق مرجانی است. البته به دلیل وجود بادهای موسسونی در خلیج چابهار، دمای آب در سواحل این منطقه مناسب بوده و تهدیدات دمایی نظیر آنچه در خلیج فارس شاهدیم، حیات این گونه‌ها را تهدید نمی‌کند. در حقیقت آبسنگ‌های مرجانی در خلیج چابهار، به لحاظ ژنتیکی مقاومت‌بیشتری نسبت به تغییرات دمایی داشته و در مقطاهی که دمای آب بالاتر از آستانه تحمل آبسنگ‌های مرجانی است، دچار



### باغبان «ارغوان» خیابان کوشک، با هزار سالکان سر به سر شد

هوشنگ ابتهاج، شاعری که کلمه را می‌شناخت و قدر آن را می‌دانست دیروز با هفت‌هزار سالکان سر به سر شد. او باغبان مشهورترین ارغوان ادبیات ایران است.

سایه در کتاب پیر بریان اندیش، ماجرای درخت ارغوانش را به زیبایی شرح داده است. ظاهراً میان آن دو، دل‌بستگی چنان زیاد بوده که بنا بر روایت راویان کتاب،

سایه نمی‌تواند در حضور آنها شاعر ارغوان خودش را بخواند و می‌گوید گریه‌اش می‌گیرد. ابتهاج در این کتاب می‌گوید: «وقتی داشتم سال ۲۵ خانه اخپایان کوشک رو می‌ساختم، یک کنه‌ای زیر خاک بود، عجیب بود، یک کنده خیلی قطور بود شاید به اندازه هشتاد، نود سانت. من هیچ نمی‌دونستم چه درختیه. اردیبهشت بود، دوران کنده به پاجوش‌هایی زده بود. بعد که این برگ‌ها بزرگ‌تر شدن فهمیدم که ارغوانه. نومی‌تمام مدت بنای نگذاشتم سیمان و آهک کنار این کنده بریزه. خلاصه من این درخت‌ونگه داشتم؛ در طول سال‌ها قد کشید و بلند شد. بعد اون بهاری که من خونه نبودم اون شعر ارغوان رو ساختم. بعدش دیگه اون خونه رو فروختم؛ سال ۱۳۶۸ ولی ارغوان هست هنوز. دیگه سال‌هاست نرم‌فتم اونجا. ولی امسال (۱۳۸۵) کاوه و عروسم رفتند اونجا و عکس گرفتند. دیدم تیه‌ها کم شده؛ شش هفت تا ته مونده بقیه ظاهر آخشک شده با بریدن. ظاهراً تنه‌های کلفت‌تر از تنگی خشک شدن؛ آبشون ندادن. ولی هنوز ارغوان هست.»
خانه ابتهاج، واقع در خیابان کوشک (تقوی)، متعلق به اوایل دوره پهلوی دوم است و در ۲۴ آبان ۱۳۸۷، به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. حالا سال‌هاست که این‌خانه در تملک کارخانه سیمان تهران است و بخش اداری کارخانه در آن فعال!